

«رادپوچه» علیه ایران زدایی؛ روایت خودآگاهی ایران

زهره شمیریانی
عضو شورای سردبیری

ایران را نمی‌توان تنها در نقشه سیاسی یا مناسبات قدرت شناخت؛ ایران، پیش از آنکه یک مرز باشد، یک روایت تاریخی است. به همین معنا، هر تلاش برای تضعیف ایران در سطح سیاسی یا فرهنگی در اصل تلاشی برای بریدن پیوند ملت با داستان خودش است. آنچه در قرن اخیر به نام «ایران زدایی» شناخته می‌شود، نه صرفاً نتیجه نقشه‌کشی استعمار بلکه تداوم یک پروژه روایت زدایی است؛ تلاشی برای بیرون راندن ایران از خاطره مشترک منطقه. در برابر این روند، روایت نه فقط ابزاری فرهنگی بلکه پلتفرم قدرت است. در جهان امروز که میدان رقابت‌ها پیش از هر چیز بر سر «تعریف واقعیت» شکل می‌گیرد، ملتی که توان روایت ندارد، قدرت تصمیم و اثرورزی ندارد. در همین بستر است که پادکست «رادپوچه» کوشیده نقطه اتکا را به حافظه تاریخی و روایت بازگرداند؛ تلاشی برای بازسازی سوره ایرانی در دل تاریخ معاصر، از رجال پهلوی اول تا دیپلماسی پنهان دهه پنجاه، رهبران دوران ساز و دوران سوز تا مهرها و شاه‌مهره‌های دستگاه‌های امنیتی. «رادپوچه» بر بنیاد ایده خودآگاهی تاریخی شکل گرفته؛ مفهومی که پائول ریکور، فیلسوف فرانسوی، آن را ادغام زمان در هویت می‌نامد. از دید ریکور، انسان و جامعه هر دو تنها زمانی صاحب هویت هستند که بتوانند داستان خود را تعریف کنند و «روایت» را به مثابه شیوه پیوند گذشته، حال و آینده به کار گیرند. اگر این پیوند گسسته شود، جامعه دچار فراموشی سازمان یافته و ازهم‌گسیختگی در معنا می‌شود. ایران قرن بیستم، در معرض چنین گسیختگی‌های روایت محور بوده است؛ از تجزیه جغرافیایی تا تجزیه معنایی در روایت‌های جهانی از خاورمیانه. از این مرأ و منظر، «رادپوچه» نه یک محصول رسانه‌ای یگانه که پروژه بازخوانی حافظه ملی است. روایت‌هایی که می‌کوشند مقاطعی از «تصمیم ایرانی» را در برابر فشارهای جهانی تصویر کنند. لحظه‌ای که در آن «ایران بودن» نه یک وضعیت ثابت که یک آگاهی فعال است. این خودآگاهی، ضرورت ما در عصر انحلال مرزها و سلطه روایت‌های استعماری است. قدرت نه در سلسله وقایع بلکه در فهم تجربه زیسته تاریخ است؛ تجربه کسانی که در بزنگاه‌های سخت - از دوران رضاشاه تا انقلاب و جنگ سرد - به تصمیم فکر کردند. این بازگشت به تجربه زیسته، حافظه را از وضع اسطوره‌ای خارج کرده و به «حافظه جمعی» بدل می‌کند؛ حافظه‌ای که در آن تاریخ به صورت مرجعی برای تعریف منافع ملی بازخوانی می‌شود. اما شکست روایت‌های استعماری تنها با روایت سازی ممکن نیست؛ نیازمند تغییر در منطق فهم نیز است. استعمار، روایت را بر اساس «دیگری سازی» شکل می‌دهد؛ بازنامایی ملت‌ها به مثابه موجوداتی ناتوان، خودتحقیرگر و فاقد عقلانیت تاریخی. راه مقابله با این منطق، بازخوانی تاریخ از درون زبان و تجربه خویش است؛ توضیح آنچه ملت ایران در هر دوره تصمیم گرفته و چرا توانسته در برهه‌های حساس نجات پیدا کند. به تعبیر ریکور، این فرایند نوعی واکاوی خاطره است؛ زیرا حافظه واقعی نه آن است که گذشته را تکرار کند، بلکه گذشته را تفسیر می‌کند تا از دل آن، امکان کنش در آینده پدید آید. بدین روی، «رادپوچه» از تاریخ بیرونی به تاریخ درونی عبور می‌کند و از تحلیل روابط ایران با قدرت‌های جهانی تا بازگویی چگونگی شکل‌گیری نگاه ایرانی به سیاست، دیپلماسی و هویت در رفت‌وآمد است. در این روایت، ایران نه قربانی تاریخ که سوره‌کنشگر است. قدرتی که در پیوند اندیشه و حافظه معنا می‌یابد و از آن چیزی می‌سازد که در دوره‌های گذشته بارها نشان داده: ایران قوی، ایران روایت‌مند است. این رویکرد نه نوستالژیک و نه صرفاً فرهنگی است؛ در واقع، راهی برای بازسازی قدرت ملی از مسیر معناست. در جهان شبکه‌ای و پرهیاهوی امروز، تاریخ بیش از آنکه در کتاب‌ها یا آرشیوها باشد، در رسانه‌ها روایت می‌شود. «رادپوچه» با انتخاب این قالب، تاریخ را از بایگانی‌های رسمی بیرون آورده و به گفت‌وگوهای روز بازمی‌گرداند. هر اپیزود، بازآفرینی یکی از قطعات حافظه ایرانی است؛ از اتاق‌های در بسته سیاست در تهران تا مأموریت‌های رمزآلود در دیپلماسی جهانی.

۸۹۲

مجلس تاکنون چه پیشنهادهایی برای بهبود معیشت به دولت ارائه کرده است؟

پیشنهاددهای مجلسی

جولانی در آمریکا دنبال چیست؟

۷

اسپین آف طنز اسپتامبر

دومین قسمت «رادپوچه» محصول «مجله تصویری فرهیختگان»
با بررسی زیست یکی از مهم‌ترین نفوذی‌های تاریخ ایران منتشر شد

تاریخ جاسوس‌بازی

اسکن کنید

ماجرای دستگاه دانشجویان فناور واحد نجف‌آباد که در روزهای اخیر خبرساز شده است

دستگاه پروپاگاندا علیه دستگاه پرینتر سه‌بعدی

۳

شاگرد کُند ذهن بی‌بی

روزنامه لوموند و خود رضا پهلوی

۲ اعتراف مهم دربارهٔ اپوزیسیون ایران داشتند

۲

رئیس دانشگاه آزاد اسلامی در اختتامیهٔ سی‌ونهمین جشنوارهٔ قرآن و عترت:

عهد کنیم که قرآن را از کتابخانه‌ها به میدان زندگی بیاوریم

۴

